

УДК 341.1/.8:796.011

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.36>**Тетяна Акуленко,**аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЖИВАННЯ ДОПІНГУ В СПОРТІ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У межах дослідження розглянута система відповідальності, що існує в сучасному спорті і покликана забезпечити дотримання правил щодо неприпустимості використання допінгу, встановлених для всіх суб'єктів спортивних відносин (спортсменів, тренерів, медичного персоналу, організаторів змагань, спортивних федерацій, антидопінгових організацій тощо). Розглянуті основні історичні етапи формування системи такої відповідальності та ті нормативно-правові акти, що врегульовують її функціонування: Маніфест про спорт 1964 року; Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту 1978 року; Олімпійський антидопінговий кодекс МОК 1988 року; Антидопінгова конвенція Ради Європи 1989 року; Міжнародна конвенція ЮНЕСКО про боротьбу з допінгом в спорті 2005 року та інші. Охарактеризовано окремі практичні випадки притягнення осіб до такої відповідальності, а також оцінено сильні та слабкі сторони кожної окремої ситуації. Також зазначені основні теоретичні аспекти доцільності виділення такого окремого виду юридичної відповідальності, як спортивна відповідальність. Виокремлено, що за вживання допінгу в спорті можлива не лише індивідуальна, але й колективна відповідальність (наприклад, відповідальність команд, санкції до спортивних організацій, неможливість участі спортсменів у певних спортивних змаганнях під прапором країни в разі дискваліфікації відповідної спортивної організації). Охарактеризовано «ретроспективну» відповідальність, що надає можливість антидопінговим організаціям протягом цього строку переглядати результати змагань та позбавляти медалей спортсменів, які використовували допінг, коли виявиться, що шляхом використання корумпованих схем, махінацій з допінговими пробами або іншим шахрайських методів вони зуміли приховати факти його вживання. Визначено основні функції відповідальності за вживання допінгу (притягнення до відповідальності, виховна та превентивна функції). Доведено необхідність віднесення відповідальності за вживання допінгу до одного з підвидів такого окремого виду юридичної відповідальності, як спортивна (або спортивно-змагальна).

Ключові слова: допінг у спорті, Антидопінгова конвенція ЮНЕСКО, Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті, Антидопінговий кодекс, Всесвітнє антидопінгове агентство, WADA, антидопінгова діяльність.

Постановка проблеми. Дослідження основних міжнародно-правових аспектів відповідальності за вживання допінгу в спорті передбачає окреслення основних теоретичних моментів цієї сфери – поняття відповідальності взагалі та юридичної відповідальності зокрема; розгляд основних особливостей спортивної відповідальності та вивчення доцільності виокремлення її в окремий вид юридичної відповідальності. Також маємо розглянути ті практичні фактори, що сприяють ефективності або неефективності сучасної системи відповідальності за вживання допінгу в спорті.

Мета дослідження – оцінка міжнародно-правових аспектів відповідальності за вживання допінгу в спорті; визначення місця та значення такого виду відповідальності серед інших видів відповідальності, а також того, як саме ця система відпо-

відальності за вживання допінгу в спорті здатна забезпечити ефективність антидопінгової боротьби в сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питань щодо особливостей відповідальності в міжнародному спортивному праві, а також проблем використання допінгу в спорті торкалися: С. В. Алексєєв, І. М. Аміров, С. М. Братановський, А. А. Глашев, М. О. Маргуліс, М. О. Прокопець, С. С. Сараяв, О. О. Шевченко та інші вчені, кожний з яких розкривав певні аспекти зазначених проблемних питань. Проте особливості відповідальності за вживання допінгу в спорті в міжнародно-правовому розрізі вченими ґрунтовно не розроблялися, що залишає перспективу для досліджень цієї теми.

Виклад основного матеріалу. Спортивна сфера в сучасному житті, окрім очевидних традиційних функцій, вирішує також найрізноманітніші непрямі завдання: це надприбутко-

вий сектор економіки та індустрії дозволя; це фактор, що зміцнює (або руйнує) позитивний імідж держав на світовій арені, та шлях до отримання бонусів в очах виборців для політичних еліт країн-переможців спортивних змагань; це важливий та ефективний соціальний ліфт для талановитої молоді, яка вирішила присвятити своє життя спорту, та багато інших неочевидних на перший погляд функцій.

Така мультифункціональність спортивної сфери привертає до себе чималу увагу, а також численні ресурси – від людських та фінансових до наукових та політичних, де головна увага всіх учасників спортивного процесу, безперечно, спрямована на отримання топових спортивних результатів [1, с. 75]. Адже, незважаючи на загальновідомий олімпійський принцип «Головне – не перемога, а участь», практика показує, що головним у «великому» спорті дедалі більше стає саме перемога. Не ставлячи оцінок та не вдаючись до подробиць цих процесів, ми лише констатуємо, що сфера спорту «великих досягнень» сьогодні перетворилася на дуже професійну та жорстку арену боротьби не тільки між учасниками спортивних змагань, а й у навколо змагальному полі, де до боротьби спортсменів долучаються також тренери, медичний та допоміжний персонал, а подекуди і посадові особи різних рівнів, політики, спецслужби та фармакологічна індустрія.

Дуже помітними ці тенденції стають саме у сфері використання допінгу в спорті, а також боротьби з цим явищем, де силам, які націлені на отримання перемоги будь-якою ціною, протистоїть дедалі зростаюча система організацій та регулятивних норм.

Оскільки ефективність виконання будь-якої норми багато в чому зумовлена наявністю негативних наслідків у разі її недотримання, жодна сфера суспільних відносин не може обійтися без інституту відповідальності. Не стає винятком із цього правила й антидопінгова сфера: тут також існує розвинута система відповідальності, що покликана забезпечити дотримання правил щодо неприпустимості використання допінгу, встановлених для всіх суб'єктів спортивних відносин (спортсменів, тренерів, медичного персоналу, організаторів змагань, спортивних федерацій, антидопінгових організацій тощо) [2].

У межах дослідження вказаної теми варто розглянути дискусійне в наукових колах питання про правову природу спортивної відповідальності та відповідальності, яка настає за вживання допінгу в міжнародному спортивному праві, зокрема: чи є така відповідальність різновидом юридичної відповідальності.

Привертає увагу в цьому контексті радикальна позиція М. О. Прокопця, який не вважає відповідальність в галузі спорту юридич-

ною, мотивуючи це специфічним складом суб'єктів та об'єктів правопорушення в цій сфері, а також «корпоративним» характером санкцій, які застосовуються у разі вчинення порушення. Адже, на його думку, для того, щоб стати суб'єктом такої відповідальності, особа повинна спочатку здійснити важку процедуру «входу» до певної спортивної «корпорації», взявши на себе всі права й обов'язки, характерні для члена цієї корпорації. Тож, резюмує дослідник, «природа виникнення можливості застосування санкції до певної особи – типowo цивільно-правова», а отже, на його думку, не юридична [3].

Визнаючи раціональне зерно в позиції М. О. Прокопця в частині специфічності спортивної сфери, ми дуже здивовані не стільки віднесенням ним відповідальності у сфері спорту суто до цивільно-правової сфери (адже про це можна було би принаймні дискутувати), скільки його залізною впевненістю в тому, що цивільно-правова відповідальність взагалі не є видом юридичної відповідальності. Сумним також є той факт, що висновки цього автора, які побудовані на такій крихкій аргументації, досить часто бездумно цитуються деякими іншими дослідниками як вагомий аргумент на користь виключення відповідальності у сфері спорту з кола видів юридичної відповідальності.

Згадаємо, що юридична відповідальність передбачає обов'язок суб'єкта правовідносин зазнати негативних для нього наслідків за вчинене ним правопорушення та характеризується основними ознаками: передбачена чинними правовими нормами; настає за вчинення правопорушення за наявності всіх обов'язкових елементів його складу; має державно-примусовий характер; виражається в певних несприятливих для правопорушника наслідках (майнових, особистісних тощо); реалізується у чітко встановленій процесуальній формі; здійснюється уповноваженими на це компетентними органами і посадовими особами в суворо визначеному порядку і в межах їхньої компетенції.

Якщо ми розглянемо відповідальність за вживання допінгу в спорті з точки зору кожної з вищезазначених ознак юридичної відповідальності, то побачимо повну їх узгодженість між собою. Таким чином, маємо можливість впевнено стверджувати, що за своєю правовою природою відповідальність за вживання допінгу в спорті є повноцінним видом юридичної відповідальності, оскільки відповідає усім необхідним ознакам.

Вважаємо, що дослідників, які не погоджуються з цією позицією та бажають надати відповідальності за вживання допінгу окремих неюридичний статус, може вводити в оману

непрямий характер державного примусу в цій сфері. Адже державно-примусовий характер, як ми зазначили, виступає суттєвою ознакою юридичної відповідальності, а більшість організацій, уповноважених на боротьбу з допінгом (в тому числі ВАДА, МОК, параолімпійський комітет, федерації з окремих видів спорту, антидопінгові організації тощо) мають неурядовий характер, а отже, не можуть самостійно застосовувати заходи державного примусу [4, с. 30]. Але здаватися правильним цей аргумент може тільки на першій погляд, тому висвітливо цей пункт окремо.

Міжнародна боротьба з допінгом у спорті пройшла довгий шлях свого становлення і розвитку та фактично стала справді ефективною тільки після прийняття в 2005 році Міжнародної конвенції ЮНЕСКО про боротьбу з допінгом у спорті (далі – Конвенція ЮНЕСКО), введення в дію якої забезпечило ту необхідну міжнародно-правову основу антидопінгової діяльності, що була фактично відсутня раніше. Адже до цього часу всі нормативні акти, які були спрямовані на врегулювання сфери протидії допінгу (саме через неурядовий характер органів, які їх видавали), мали основний суттєвий недолік – вони не мали загальнообов'язкового характеру для всіх учасників світового спортивного руху та, якщо є бажання, легко могли бути проігноровані зацікавленими сторонами. Лише після визнання загальнообов'язковості норм Конвенції ЮНЕСКО, Антидопінгового кодексу та Міжнародних стандартів ВАДА, а також інших антидопінгових норм державами-членами ЮНЕСКО був нарешті досягнутий високий рівень ефективності тих норм, які встановлюють зараз відповідальність за використання допінгу в спорті. І на тепер ми можемо обґрунтовано констатувати, що відповідальність за вживання допінгу в спорті повною мірою підкріплена примусовою силою всіх держав, які ратифікували Конвенцію ЮНЕСКО та цим зробили її невід'ємною частиною свого національного законодавства (натепер Конвенцію ЮНЕСКО ратифікували понад 170 країн світу).

Хочеться зупинитися ще на одному теоретичному питанні, а саме щодо галузевої приналежності відповідальності за вживання допінгу. Цікавою тут для нас видається позиція І. М. Амірова [5], який пропонує виділяти поряд із загальноприйнятими видами відповідальності (кримінальна, цивільна, адміністративна, дисциплінарна тощо) також і спеціальний вид юридичної відповідальності – спортивно-змагальну. При цьому І. М. Аміров пропонує розділити всі санкції, що можуть бути застосовані до порушників встановлених норм у спортивній сфері, на зма-

гально-технічні та спортивно-дисциплінарні (матеріальні).

Щодо віднесення відповідальності за вживання допінгу в спорті до такого підвиду юридичної відповідальності, як спортивна (або спортивно-змагальна), вважаємо, що ця позиція, безумовно, має право на життя та заслуговує вивчення. Адже, як ми вже вказували вище, спортивна сфера надто специфічна за своєю сутністю та відповідальність тут дійсно має специфічний склад через наявність спеціальних суб'єкта та об'єкта порушення. Тож це питання потребує проведення окремого ґрунтовного дослідження, в межах якого, зокрема, необхідно провести розмежування такого виду відповідальності із суміжними сферами (наприклад, кримінальною та адміністративною, адже в багатьох країнах зараз існує кримінальна та адміністративна відповідальність за використання допінгу [6]) та провести аналіз реальної практики застосування таких норм. Усе це виходить за межі мети цієї статті, але окреслює автору важливі перспективи для подальших досліджень та наукових пошуків.

Переходячи від теоретичного блоку цієї статті до її практичної частини, зазначимо, що основним нормативним актом, який зараз регулює процедурні питання притягнення до відповідальності за вживання допінгу в міжнародному спортивному праві, є Всесвітній антидопінговий кодекс ВАДА 2005 року (далі – Кодекс), третя актуальна редакція якого набула чинності з 1 січня 2015 року. Як ми вже вказували вище, цей документ не містить норм прямої дії, але, завдяки його імплементації до власної законодавчої системи значною частиною держав світового спортивного співтовариства, він є дієвим інструментом, який регулює відповідальність за використання допінгу в сучасному світі.

Згадаємо, що основним складником будь-якої сучасної антидопінгової програми виступають заходи допінг-контролю. Адже сучасний допінг-контроль – складний багатоступінчастий процес, що включає в себе такі елементи: планування тестування; надання інформації про місцезнаходження; збір і транспортування проб; лабораторні дослідження; запити на терапевтичне використання; обробку результатів; проведення слухань і розгляд апеляцій.

Велике значення в проведенні антидопінгових заходів має здійснення тестування спортсменів саме поза змаганнями. Довгий час діяла усталена практика, коли спортсмени вперше проходять тестування на використання допінгу вже на міжнародних змаганнях, що дуже часто було занадто пізно. Оскільки багато з тих, хто використовує препарати, що покращують спортивні результати, до цього

моменту вже закінчували повний цикл їхнього прийому, припинивши їх вживання завчасно до змагань для того, щоб ці речовини та їхні сигнальні метаболіти вийшли з їхнього організму. Таким чином тестування спортсменів також і поза змаганнями, яке було вперше закріплено в Конвенції ЮНЕСКО 2005 року, підвищує ефективність антидопінгових заходів та становить постійну загрозу для можливих шахраїв.

Таким чином, зараз спортсмен може бути протестований в будь-якому місці, як під час, так і поза змаганнями, з 6 до 23 год. При цьому кількість тестувань на рік ніяк не обмежується та залежить від плану антидопінгових організацій [7]. Отримання проб здійснюється спеціально підготовленим персоналом, інспектором допінг-контролю та кваліфікованим інспектором крові. У проведенні заходів допінг-контролю беруть участь декілька специфічних структур і організацій. Планування збору проб, безпосередньо їх збір і транспортування, а також обробку результатів проводить антидопінгова організація, яка виступила ініціатором збору проб. Дослідження проб проводиться в акредитованій ВАДА незалежній антидопінговій лабораторії, вибір якої залежить від антидопінгової організації.

Конвенцією ЮНЕСКО визначено, що міжнародні зусилля є найбільш ефективними, якщо є можливість тестувати спортсменів на наявність заборонених препаратів у будь-якій точці світу та в будь-який час. Відповідно до статті 11 Конвенції ЮНЕСКО держави-учасниці підтримують такі програми тестування або забезпечують їх здійснення. Будь-який допінг-контроль, який проводиться зараз, повинен відповідати Кодексу та включати в себе тестування як у період проведення змагань, так і поза змаганнями, причому це здійснюється без попереднього повідомлення спортсменів. Крім того, заохочується міжнародне співробітництво антидопінгових організацій, державних органів влади та спортивних організацій. Оскільки за допомогою координації зусиль між цими органами можна уникнути дорогого та зайвого дублювання допінг-контролю, а також не створювати зайві незручності для спортсменів, які підлягають такому тестуванню.

Велика увага антидопінговими агентствами приділяється процесам ідентифікації спортсменів та їх персоналу (біологічні паспорти, контроль місцезнаходження тощо), а також розслідуванню порушень антидопінгових правил (вдалі результати реалізації яких ми можемо спостерігати, зокрема, на прикладі гучної Доповіді Макларена [13]), з чим тісно пов'язаний такий додаток до Кодексу, як Міжнародний стандарт з тестувань ВАДА

(з 2015 року Міжнародний стандарт з тестувань та розслідувань).

Важливою особливістю відповідальності за використання допінгу, яку нам також хотілось би окреслити, є те, що вона ґрунтується на принципі суворої відповідальності спортсмена, тобто Кодекс визнає персональним обов'язком кожного спортсмена недопущення потрапляння забороненої субстанції в його організм. Відповідно, для того, щоб визнати спортсмена винним, немає потреби доводити намір, помилку, халатність або усвідомлення спортсменом того, що він порушує антидопінгові правила, застосовуючи заборонену субстанцію або заборонений метод.

Важливо враховувати, що суб'єктивна сторона порушення (тобто чи було порушення антидопінгових вимог вчинено умисно або за необережністю) все ж таки має значення, але враховується це тільки під час призначення порушнику покарання [7].

Важливо зазначити, що загальне посилення відповідальності за умисні порушення супроводжується тенденцією до пом'якшення покарання «випадкових порушників» за умови, що спортсмен доведе, як саме та звідки заборонена речовина потрапила в його організм, та у разі відсутності вини або необережності можлива санкція може мати форму попередження без відсторонення (мінімальна) або відсторонення на строк до двох років (максимально).

Зазначимо, що до моменту прийняття Конвенції ЮНЕСКО в 2005 році було дуже складно, окрім іншого, притягнути до відповідальності тренерів (та інших наближених осіб), які використовували свої привілейовані відносини зі спортсменами для заохочення їх до використання лікарських препаратів або методів поліпшення спортивних результатів. Антидопінгові зусилля спортивної спільноти були значно обмежені тим фактом, що такі особи фактично не підлягали відповідальності, хіба якщо вдавалося притягнути їх до іншого дотичного виду відповідальності (наприклад, кримінальної – за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів тощо).

Тож важливим напрямом у сфері ефективної боротьби з допінгом, а також притягнення до відповідальності за вживання допінгу є боротьба з усіма особами, які можуть бути причетними до порушення спортсменами антидопінгових правил. Адже варто враховувати, що кожний випадок порушення спортсменами антидопінгових правил не є ізольованим, за ним практично завжди стоять ті, хто сприяв вживанню спортсменом допінгових препаратів або застосуванню ним заборонених

методів. Так, деякі з цих осіб можуть виступати в ролі постачальників або грати посередницьку роль у придбанні зацікавленими спортсменами субстанцій, що підвищують працездатність (що ми можемо бачити, наприклад, у скандальному фільмі-розслідуванні Першого німецького каналу ARD, який був зроблений спортивним журналістом Хайо Зеппельтом у 2014 році [8]). Це непорядні лікарі, нечистоплотні тренери або корумповані чиновники різних рівнів, які ладні застосовувати свої фармакологічні знання або владні повноваження заради отримання незаконних прибутків. Вони не враховують при цьому ані незаконність, ані неетичність таких вчинків, а також ту небезпеку, на яку вони наражають здоров'я спортсменів через застосування цих препаратів.

Зараз у сфері антидопінгової боротьби цим проблемам приділяється значна увага і всі особи, пов'язані зі спортом, які працюють зі спортсменами або займаються їх лікуванням (тренери, менеджери, допоміжний персонал команди, посередники, адміністратори, офіційні особи, а також практикуючі лікарі або середній медичний персонал), можуть бути притягнуті до відповідальності за порушення антидопінгових норм. При цьому сам спортсмен також може бути визнаний винним та понести відповідальність за використання послуг таких осіб, оскільки саме він відповідає за те коло осіб, якому він довіряє [8].

Ще однією важливою особливістю відповідальності за вживання допінгу в спорті є можливість не тільки індивідуальної, але й колективної відповідальності в цій сфері (відповідальність команд, санкції до спортивних організацій). Одним із найяскравіших прикладів колективної відповідальності, безперечно, є неможливість участі спортсменів у певних спортивних змаганнях під прапором країни в разі дискваліфікації відповідної спортивної організації (наприклад, дискваліфікація Олімпійського комітету Росії під час Олімпійських ігор 2018 року).

Дискусійною також є можливість притягнення до «ретроспективної» відповідальності (стаття 17 Кодексу) за порушення антидопінгових правил, де встановлено десятирічний (проти восьмирічного в попередніх редакціях) термін давності для таких дій. Це надає можливість антидопінговим організаціям протягом цього строку переглядати результати змагань та позбавляти медалей спортсменів, які використовували допінг, коли виявиться, що шляхом використання корумпованих схем, махінацій з допінговими пробами або інших шахрайських методів вони зуміли приховати факти його вживання.

При цьому в чинній редакції Кодексу змінена резонансна стаття 6.5, яка дозволяла пере-

в'язати одну й ту саму пробу у будь-який момент протягом всього періоду її зберігання (вісім років) на розсуд антидопінгової організації [9]. Нагадаємо, що саме за цією нормою свого часу низка спортсменів була позбавлена здобутих медалей після повторної перевірки їхніх допінгових проб (серед українських спортсменів тут можна назвати позбавлення у 2012 році золотої медалі за Олімпіаду-2004 легкоатлета (штовхання ядра) Юрія Білонога [10]; позбавлення у 2015 році срібної медалі за Універсіаду-2013 біатлоніста Сергія Седнева [11] та деякі інші випадки [12]). Зараз таке вже не можливе – проба після повідомлення результату тесту спортсмену не може бути повторно перевірена з метою виявлення порушення антидопінгового правила та притягнення спортсмена до відповідальності, а може лише досліджуватися в наукових цілях, без зазначення особи, якій вона належить.

Висновки

На основі проведеного аналізу можемо констатувати, що, окрім функції покарання за вживання допінгу, притягнення винних осіб до відповідальності в цій сфері виконує надзвичайно важливі виховну та превентивну функції. Адже молоді спортсмени все частіше стають свідками гучних допінгових розслідувань, внаслідок яких винні позбавляються медалей та статусу, на здобуття яких витратили значну частину свого життя, іноді зруйнувавши власне здоров'я. У межах подальших досліджень вважаємо за необхідне приділити увагу таким напрямкам. У теоретичному руслі – галузевій належності відповідальності у сфері спорту, а також питанню віднесення відповідальності за вживання допінгу до одного з підвидів такого окремого виду юридичної відповідальності, як спортивна (або спортивно-змагальна). У межах такого дослідження варто провести розмежування такого виду відповідальності із суміжними сферами (наприклад, кримінальною та адміністративною). У практичному контексті важливим видається проведення дослідження теорії та практичного досвіду вирішення спорів щодо вживання допінгу, що провадиться Спортивним арбітражним судом як органом, що часто ставить остаточну крапку в питаннях притягнення до відповідальності за вживання допінгу, зокрема, щодо дискваліфікації та позбавлення нагород.

Список використаних джерел:

1. Платонов В. Борьба с допингом в олимпийском спорте: кризис и пути его преодоления. *Наука в олимпийском спорте*. 2016. № 2. С. 64-90. URL: http://sportnauka.org.ua/en/wp-content/uploads/nvos/articles/2016.2_8.pdf (дата звернення: 02.09.2019).

2. Назаренко Л.Д., Костюнина Л.И., Тимошина И.Н. Проблемы использования допинга в спорте. 2016. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/problemu-ispolzovaniya-dopinga-v-sporte> (дата звернення: 02.09.2019).

3. Прокопец М.А. Спортивная ответственность и спортивные санкции. *Новое спортивное законодательство и материалы конференции «Спортивное право: перспективы развития»*. Москва: Проспект, 2008. 184 с.

4. Абзалов, А., Павлова О., Нестеров Д. Тема года: спорт и допинг *Теория и практика физической культуры*, 2000. № 3. С. 27-38.

5. Амиров И. М., Беляев А. А. Антидопинговое законодательство в России и за рубежом. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/antidopingovoe-zakonodatelstvo-v-rossii-i-za-rubezhom> (дата звернення: 02.09.2019).

6. США схвалили кримінальну відповідальність за використання допінгу: можна буде сісти на 10 років або заплатити \$1 млн штрафу. URL: https://sensor.net.ua/ua/news/3109325/ssha_shvalyly_kryminalnu_vidpovidalnist_za_vykorystannya_dopingu_mojna_bude_sisty_na_10_rokiv_abo_zaplatyty (дата звернення: 02.09.2019).

7. Arbitration Rules – CAS Anti-Doping Division. URL: <https://www.tas-cas.org/en/arbitration/cas-anti-doping-division.html> (дата звернення: 02.09.2019).

8. Seppelt Н. «Секретные акты 'Допинг'. Как Россия творит своих чемпионов». *Первый немец-*

кий канал ARD. 2014 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=εBwdoNq4DQM> (дата звернення: 02.09.2019).

9. Бордюгова А. Нововведення щодо боротьби зі вживанням заборонених речовин і методів у спорті. *Юридична газета online*. 2015. № 5 (451). URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/sportivne-pravo/dopingkontrol.html> (дата звернення: 02.07.2019).

10. Позбавленого олімпійського золота Юрія Білонога дискваліфікували на два роки. *ZN.UA*. 2013. URL: https://dt.ua/SPORT/pozbavlenogo-olimpiyskogo-zolota-yuriya-bilonoga-diskvalifikuvalina-dva-roki-119843_.html

11. Допинг-проба Сергея Седнева дала положительный результат? *Информационное Агентство «Биатлон»*. 2015 URL: <https://www.biathlon.com.ua/comments/6359-doping-proba-sergeya-sedneva-dala-polozhitelnyiy-rezulytat> (дата звернення: 02.03.2019).

12. Марценшин Д. 8 олимпийских медалей, которые Украина потеряла из-за допинга. URL: https://ru.espresso.tv/article/2016/11/24/8_olympyskykh_medaley_kotorye_ukrayna_poteryala_uz_za_dopynga (дата звернення: 12.08.2019).

13. Макларен Р. Х. Расследование ВАДА обвинений по Сочи. URL: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/mclaren_independent_investigation_report_-_part_ii_ru.pdf (дата звернення: 12.08.2019).

In article reserch the system of responsibility, which exists in modern sports, which is intended to ensure compliance with rules on inadmissibility of doping, established for all subjects of sports relations (athletes, trainers, medical personnel, organizers of competitions, sports federations, anti-doping organizations, etc.). The main historical stages of formation of the system of such responsibility and those normative and legal acts regulating its functioning are considered: Manifesto on sports 1964; International Charter on Physical Education and Sport 1978; IOC Olympic Anti-Doping Code 1988; Council of Europe Anti-Doping Convention 1989; UNESCO International Convention against Doping in Sports 2005 and others. Characterized bring some practical cases to legal liability, and evaluated the strengths and weaknesses of each individual situation. The main theoretical aspects of expediency of allocation of such separate type of legal responsibility as sports responsibility are also specified. Determined that enhance the overall responsibility for intentional violations, accompanied by a tendency to mitigate punishment "accidental violators," provided that the athlete proves how and where prohibited substance got into his body, and, in the absence of fault or negligence, can the sanction may take the form of a warning without suspension (minimum) or suspension for up to two years (maximum).

Emphasized that not only individual but also collective responsibility is possible for the use of doping in sport (for example, the responsibility of teams, sanctions to sports organizations, inability of sportsmen to participate in certain sports competitions under the flag of the country, in case of disqualification of the respective sports organization. responsibility to enable anti-doping organizations to review the results of the competition during this period and to withdraw the medals of athletes used before ping when it is found that through the use of corrupt schemes, frauds with doping tests or other fraudulent methods, they have been able to conceal the facts of its use. The main functions of responsibility for the survival of doping (bringing to justice, educational and preventive functions) have been identified. doping to one of the subspecies of a particular type of legal liability, such as sports.

Key words: doping in sports, UNESCO Anti-Doping Convention, International Convention against Doping in Sports, Anti-Doping Code, World Anti-Doping Agency, WADA, anti-doping activities.